

ዳኞች:- መንበረሐይ ታደሰ

ሐገሥ ወልዳ

ሂሩት መለሰ

በላቸው አንሺሶ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች:- የፌ/የሥነ-ምግባር እና የፀረ-ሙስና ኮሚሽን ዐ/ሕግ - ዐ/ሕግ ቀረበ

ተጠሪዎች:- እነ ካፍ መሐመድ /4 ሰዎች/ - ጠበቃ ቀረበ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ውሳኔ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

የጉዳዩ አጀማመር የፌዴራል የሥነ-ምግባርና የፀረ-ሙስና ኮሚሽን አቃቤ ሕግ ተጠሪዎች የተጠረጠሩበትን የወንጀል ድርጊት በመጥቀስ በተሻሻለው የፀረ-ሙስና ልዩ የሥነ-ሥርዓትና የማስረጃ ሕግ አዋጅ ቁጥር 434/97 አንቀጽ 23 መሠረት በማድረግ ተጠርጣሪዎች መዝገብረውታል ለተባለው እና ለወደፊቱ ላደረሱት ጉዳት ማካካሻ የሚሆነውን ንብረታቸውን እንዳያሸኹ ወደ ሌላ ወገን እንዳያዛውሩ እና ወደ ጥሬ ገንዘብ ቀይሮ ስለሚያባክኑ መደብሮቹ እንዲታሹጉ እና ጥበቃ እንዲደረግለት በመጠየቁ ነው።

ጉዳዩ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ከላይ የተቀጠሉት ተጠርጣሪዎች ዐ/ሕግ ክስ መስርቶባቸው በክርክር ላይ መሆናቸውንና ንብረታቸውን ያሳገደ ቢሆንም ተጠርጣሪዎች የታገደው ንብረት ከደረሰው ጉዳት የበለጠ በመሆኑ ተመጣጣኝ የሆነው ታግዶ ሌላው ሊለቀቅልን ይገባል ያሉትን ክርክር ባለመቀበል ዕግዱ እንዲቀጥል ትዕዛዝ ሰጥቷል።

ተጠሪ /ተጠርጣሪዎች/ በዚሁ ትዕዛዝ ባለመስማማት ክርክራቸውን በማጠናከር የታገደው ንብረትና የደረሰው ጉዳት አይመጣጠንም፤ ደረሰ በተባለው የጉዳት ልክ ብቻ ነው ሊታገድ የሚገባው የቀረው ሊለቀቅልን ይገባል በማለት ይግባኛቸውን ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት አቅርቧል። የጠቅላይ ፍ/ቤቱም የተሰጠውን ዕግድ እና በተጠርጣሪዎች የተነሣውን ተቃውሞ ካለው ሕግ ጋር በማገናዘብ መርምሮታል። በመሆኑም በአዋጅ ቁ. 434/97 አንቀጽ 9 መሠረት የታገደው የተጠርጣሪ ንብረት ተፈፅሟል ከተባለው ወንጀል ደርሷል ከተባለው ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ መሆን እንዳለበት በመግለፅ በሥር ፍ/ቤት ዐ/ሕግ ደርሷል የሚለው ከፍተኛ ሲሆን የተጠርጣሪዎችም ንብረቶች በጠቅላላው ከመታገዱ ውጪ የታገዱት ንብረቶች በባለሙያ ተገምተው እንዳልቀረበ ተረድቻለሁ፤ የሥር ፍ/ቤቱም ተመጣጣኝ ነው ያለው በግምት እንጂ የተረጋገጠ ነገር የለም። ስለዚህ የተጠርጣሪዎች /ተጠሪዎች/ የንግድ መደብር ከግለሰብና ከመንግስት ተከራይቶ ሲጠቀሙበት የነበረ ስለሆነ ታሽገው መቆየቱ ተገቢ አይደለም ምክንያቱም በተከራዩም ሆነ በአከራይ ላይ ጉዳት የማያደርስ በመሆኑ ተጠርጣሪዎች በንግድ መደብርነት ሲገለገሉበት የቆዩት ቤቶች ውስጥ የነበሩት ዕቃዎች እንዲወጡ ተደርጎ የንግድ ቤቶቹ ተከፍተው የተለመደው የንግድ ስራ ይከናወን በማለት በማሻሻል ወስኖ የሥር ፍ/ቤት በውሳኔው መሠረት እንዲያስፈፅም አሟሏል።

በዚህም መሠረት /ጠቅላይ ፍ/ቤት/ የተሰጠውን እንዲያስፈፅም ጉዳዩ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤትም ለአፈፃፀም ይረዳ ዘንድ የቀረበውን የግራ ቀኙን የአማራጭ ሃሳብ መሠረት አድርጎ ቢያከራክርም ሊስማሙ ባለመቻላቸው የጠቅላይ ፍ/ቤት በሰጠው ውሳኔ መሠረት በመደብሩ ውስጥ የነበሩት ዕቃዎች አሻጊዎች በተገኙበት ተቆጥሮ ወጥቶ

የኮሚሽኑ ዐ/ሕግ በሚያስቀምጥበት ቦታ አሻጊዎች በተገኙት ታሽጎ ይቀመጥ ተጠርጣሪዎች የንግድ ቤቶቹን እንዲረከቡ በማለት አሟሉ።

የኮሚሽኑም ዐ/ሕግ በዚህ ትዕዛዝ ባለመስማማት በቀን 22/7/2001 ባቀረበው የሰበር አቤቱታው የጠቅላይ ፍ/ቤቱ ውሳኔ እና የሥር ፍ/ቤቱም የይግባኝ ሰሚውን ውሳኔ ተከትሎ የሰጠው የአፈፃፀም ትዕዛዝ መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥህተት የተፈፀመበት ነው በማለት እንዲታረምለት ጠይቋል።

እኛም ይህንን መሠረት በማድረግ ተጠርጣሪዎችን /ጠበቃ/ እና ዐ/ሕጉን በማስቀረብ የቃል ክርክራቸውን ሰምተናል። ጉዳዩ በሰበር ችሎቱ እንዲታይ የተፈለገው የንግድ መደብሮቹ ከነበሩበት የንግድ ቤት ወጥተው አመልካች /ዐ/ሕግ/ በሚያዘጋጀው ቦታ እንዲቀመጡ የተሰጠው የዕገድ ማሻሻያ ትዕዛዝ በማስረጃ ሕጉ ስለ እግዱ ከተመለከቱት ድንጋጌዎች አንጻር ለመመርመር ነው።

በዚህም መሠረት ይህን ነጥብ የግራ ቀኝ ወገኖች ካሰሙት የቃል ክርክር፣ አቤቱታ ካቀረቡበት ውሳኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዝበናል። ለጉዳዩ መነሻ የሆነው የፌዴራል የሥነ-ምግባርና ፀረ-ሙስና ኮሚሽን ዐ/ሕግ በተጠርጣሪዎች ላይ በመሠረተው ክስ የንግድ መደብራቸውን በማሳገዱ ተጠርጣሪዎች የታገደው ንብረት ከደረሰው ጉዳት የበለጠ በመሆኑ ተመጣጣኝ ታግዶ ሌላው ይለቀቅልን በማለት ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍ/ቤት አቤቱታ በማቅረባቸው ፍ/ቤቱም የተሰጠው ዕገድ ተመጣጣኝ ነው ሲል ዕገድ ይቀጥል ብሎ ትዕዛዝ በመስጠቱ ተጠርጣሪዎቹ ተመሳሳይ ክርክራቸውን በማጠናከር ይግባኝ ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍ/ቤት በማቅረባቸው። ፍ/ቤቱም የግራ ቀኝን ጥያቄ በመመርመር የታገደው የንግድ መደብርና የደረሰው ጉዳት ይመጣጠናል? አይመጣጠንም? ለሚለው ጥያቄ በሁለቱም ተከራካሪዎች ንብረቱ በባለሙያ ተሰልቶ እንዳልቀረበ ተረድቻለሁ። ይሁን እንጂ ተጠርጣሪዎች የሚነግዱበት የንግድ መደብር ከግለሰብና ከመንግሥት ተከራይቶ ስለሆነ በአከራዩም ሆነ በተከራዩ ጉዳት ሊያደርስ ስለሚችል የንግድ ቤቱ ታሽጎ የሚቀመጥበት ምክንያት አይኖርም። በመደብሩ ውስጥ የሚገኙትን ንብረቶችን የኮሚሽኑ ዐ/ሕግ አውጥቶ ሌላ ቦታ ያስቀምጥ ድርጅቶቹ ተከፍቶ አገልግሎታቸውን ይቀጥሉ በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። ይህንን ውሳኔ /ትዕዛዝ/ መሠረት በማድረግ አፈፃፀም የቀረበለት የሥር ፍ/ቤትም ተከራካሪ ወገኖች በአፈፃፀሙ ላይ ሊስማሙ ባለመቻላቸው በጠቅላይ ፍ/ቤቱ ውሳኔ መሠረት ይፈፀም በማለት ትዕዛዝ ሰጥቷል። የኮሚሽኑ ዐ/ሕግም ተቃውሞ በዚህ ላይ ነበር።

በዚህ የሰበር ችሎት ተያይዘው ከቀረቡት መዝገቦች ለመገንዘብ እንደቻልነው ለአሁኑ ክርክር መነሻ የሆነው የአሁኑ መልስ ሰጪዎች በተጠረጠሩበት የወንጀል ጉዳይ ከፍተኛው ፍ/ቤት እንዲታገዱ ያደረጋቸው ንብረቶች በወንጀሉ ምክንያት ደርሷል ከተባለው ጉዳት የበለጠ ዋጋ ያላቸው በመሆኑ ተመጣጣኝ ዋጋ ያላቸው ንብረቶች ብቻ ታግደው ቀሪዎቹ ይለቀቁልን በማለት ለከፍተኛው ፍ/ቤት ያቀረቡት አቤቱታ ነው። ከፍተኛው ፍ/ቤት ይህን ማመልከቻ ውድቅ አድርጎታል። በትዕዛዙ ቅር ተሰኝተው መ/ሰጪዎች ለጠቅላይ ፍ/ቤት ይግባኝ ሲሉ ግን ጠቅላይ ፍ/ቤቱ በአንድ በኩል የታገደው ንብረት ግምት ደረሰ ከተባለው ጉዳት በላይ ነው ሊባል አይችልም ሲል በሌላ በኩል ግን የታገዱት የመልስ ሰጪ ድርጅቶች ሥራቸውን እንዲቀጥሉ ፈቅዷል። በመሰረቱ ከፍተኛው ፍ/ቤት የታገደው ንብረት ደረሰ ከተባለው ጉዳት ጋር ተመጣጣኝ ነው? አይደለም? የሚለውን ሲመዘን ግምት ውስጥ ያስገባው አሁን ሥራ ይስሩ የተባሉትን ድርጅቶች እንደ ድርጅት በመውሰድ ነው ጠቅላይ ፍ/ቤትም በመርህ ደረጃ የታገደው ንብረት ከጉዳቱ አይበልጥም የሚለውን መደምደሚያ ተቀብሎታል። በከፍተኛ ፍ/ቤት ከተያያዙት ሰነዶች ለመገንዘብ እንደቻልነው የዕገድ ትዕዛዝ የተጠየቀውም ሆነ የተሰጠው በንግድ መደብሮችም ጭምር ነው። የመደብሮቹ ዋጋ ሲሰላም ግምት ውስጥ የሚገባው የመደብሩ ውስጥ የሚገኙ ሽቀጥ ብቻ ሳይሆን የመደብሩ መልካም ስም (good will) ጭምር ነው። በመሆኑም የዕገዱ ዓላማ ደረሰ የተባለውን ጉዳት የሚመጥን ንብረት ይዞ ማቆየት እንደመሆኑ መደብሩ ከሸቀጡ ተነጥሎ እንዲታይ መደረጉ የዕገዱን ዋና ዓላማው የሚያስቀር ነው። በመሆኑም ጠቅላይ ፍ/ቤቱ የመደብሩ ዋጋ ደረሰ ከተባለው አደጋ በላይ ነው ሊባል አይችልም ካለ በኋላ መደብሩ ከዕገድ ትዕዛዙ ውጪ እንዲሆን መደረጉ እርስ በርሱ የሚጋጭ ውሳኔ መስጠቱን የማያመለክት ነው። መደብሮቹ ታሽገው መቆየታቸው መልስ ሰጪዎች ሊጉዱ እንደሚችሉ ይገመታል። ነገር ግን በመልስ ሰጪዎች ሊደርስ የሚችለው ጉዳት ደረሰ ከተባለው የወንጀል ጉዳት ጋር በማመዛዘን መመልከትም ያስፈልጋል። በመደብሩ ውስጥ ያሉ ሽቀጦች ተለይተው የተቀመጡም ቢሆን በመልስ ሰጪዎች ላይ የኢኮኖሚ ጉዳት ሊደርስ እንደሚችል መገመት ይችላል። ጠቅላይ ፍ/ቤቱ መደብሮቹን አግዶ ማቆየቱ በአከራይም ሆነ በተከራይ ጉዳት የሚያደርስ ነው በማለት ብቻ ሽቀጡን ከመደብሩ መነጠሉ አግባብ ሆኖ አላገኘነውም። በዚህም ምክንያት የጠቅላይ ፍ/ቤት ውሳኔ መሻር ያለበት ነው ወደሚል መደምደሚያ ደርሰናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በመዝገብ ቁ.4180 ጥር 8/2001 በሰጠው ትዕዛዝና የከፍተኛው ፍ/ቤት ይህንኑ ትዕዛዝ ለማስፈጸም የካቲት 12 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ ተሸሯል።
2. የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ወ/ቁ. 64231 ህዳር 3 ቀን 2001 ዓ.ም የሰጠው ትዕዛዝ ፀንቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ